

Inledning

När jag var 14 år gammal var jag helt säker på att "vetenskapen har bevisat att Gud inte finns och att Bibeln bara är en sagobok." Så var det. Det visste jag, och det visste alla mina kompisar. Detta var en så säkerställd sanning att den egentligen aldrig behövde sägas, diskuteras eller argumenteras för. Vi tog den alla för given. Åtminstone kommer jag inte ihåg någon som sade något annat. Utom min konfirmationspräst förstås. Han påstod att Jesus var på riktigt och att Bibeln var sann. Men han sade inget om vetenskapen. Han hade religiösa personliga erfarenheter som jag faktiskt fann intressanta (och obegripliga). Men han påstod inte att han hade förnuftet och vetenskapen på sin sida (även om han inte påstod motsatsen heller). Så inte heller han utmanade denna "självklarhet".

Hur gick det till att jag blev så säker på att vetenskapen motbevisat Gud? Jag vet inte. Men jag gissar att det sades "mellan raderna" på olika sätt. Min pappa är vetenskapligt sinnad och inte kristen eller religiös. Som jag minns det gav min mamma uttryck för uppfattningen att kyrkan var auktoritär och bara hade förtryckt människor genom alla tider. Det samlade intryck som mina lärare, kompisar, läroböcker, filmer och TV-program skapade i mig var att religion är något helt förlegat, gammalmodigt, utdaterat, irrelevant, oviktigt – ja, oförnuftigt och framför allt ovetenskapligt. Framstegen däremot gjordes inom vetenskapen. Där fanns hoppet för mänskligheten. Där fanns sanning och förnuft. Som jag kommer ihåg det var detta samlade intryck väldigt massivt. Detta var en självklarhet. Punkt slut!

Min konfirmation blev starten på en process som slutade med att jag blev kristen. Processen innehöll nya vänner (som var kristna),

argument och upplevelser. Men den skapade också en stark spänning i mig. Jag började tro på Jesus. Men jag trodde också på förnuft och vetenskap. Hade jag bara fångats i en religiös bubbla av irrationella känslor, eller var kristen tro ”på riktigt”? Och hur gick den tron i så fall ihop med vetenskapen?

Denna bok är ett försök att besvara några av de frågeställningar jag har brottats med allt sedan min tonårstid. Syftet är att ge dig som läsare en översikt över ett nytt – och som jag tror mer korrekt – sätt att se på relationen mellan kristen tro och modern vetenskap. Det finns otroligt mycket att läsa om detta. Och det finns många fler frågor om just vetenskap och tro som jag inte har utrymme att besvara i den här boken. Men jag hoppas kunna redovisa några riktigt spännande insikter som senare forskning har pekat på när det gäller kristen tro och vetenskap. Dessa insikter har, åtminstone hos mig, skapat ett lugn när det gäller frågan om hur min kristna tro förhåller sig till vetenskapen. Jag har inte svar på allt, men jag har ett sorts grundperspektiv som gör att jag kan leva med en hel del obesvarade frågor. (Men mer om det i slutet av boken.)

Detta grundperspektiv handlar om hur kristen tro förhåller sig till modern vetenskap utifrån ett historiskt och ett filosofiskt perspektiv. De som är experter på frågan om vad vetenskap är kallas för vetenskapsfilosofer, och de som är experter på frågan om hur vetenskapen växte fram kallas för vetenskapshistoriker. De har studerat själva vetenskapen som mänskligt fenomen. De frågar sig ”Vad är vetenskap egentligen?” och ”Hur gick det till att modern vetenskap började?” Om du, precis som jag, har fått lära dig att kristen tro och modern vetenskap är oförenliga, som olja och vatten, eller att de till och med har legat i strid med varandra under större delen av historien, då har jag flera spännande överraskningar åt dig.

I det första kapitlet tittar vi närmare på frågan om vad vetenskap är. Hur bör ”vetenskap” definieras? Det kan låta som en teoretisk och tråkig fråga. Nja. Teoretisk är den men inte tråkig. Det är viktigt att fundera igenom vad vetenskap är för något, särskilt i

en tid som vår där vetenskapen ges en enorm auktoritet både när det gäller att formulera vad som är sant och i form av lösningar på världens problem. I dag tror många väldigt mycket på vetenskapen. Därför är det viktigt att fundera på vad vetenskap egentligen är.

I det andra kapitlet kommer vi att titta närmare på en attityd som kallas för scientism. Denna attityd säger att man bör tro *bara* på vetenskapen och inte på någonting utanför den. Jag kommer att kritisera denna uppfattning på flera sätt. Min huvudpoäng är att ingen kan tro *bara* på vetenskapen. I praktiken och i teorin tvingas vi också tro på icke-vetenskapliga saker. Det gäller alla.

I tredje kapitlet går vi igenom åtta vanliga myter om förhållandet mellan kristen tro och vetenskap. Tyvärr betraktas många av dessa myter i dag som självklara "sanningar". Har religion och vetenskap legat i konflikt med varandra genom historien? Hindrades vetenskapen av den medeltida kyrkan? Vetenskapshistoriker är tämligen överens om att vår kultur har invaggats i flera seglivade myter om dessa saker.

I det fjärde kapitlet ska vi bekanta oss med flera spännande insikter från vetenskapshistorien. Kanske den viktigaste insikten är att den "mörka" kristna medeltiden inte var så mörk trots allt.

I det femte kapitlet kommer vi att bekanta oss med flera av den moderna vetenskapens pionjärer och stjärnor. Mitt fokus kommer att vara på de medeltida naturfilosofer, teologer och tänkare som lägger grunden för modern vetenskap. Vi kommer även att ta en titt på 52 av de vetenskapsmän som var verksamma under den så kallade vetenskapliga revolutionen på 1400-, 1500- och 1600-talen.

I det sjätte kapitlet kommer jag att peka på flera tankemässiga kopplingar som vetenskapshistoriker har upptäckt mellan kristen tro och modern vetenskap. Det är ingen slump att modern vetenskap uppstod i det kristna Europa. Kristen tro skapade flera till synes nödvändiga förutsättningar för att *antik* vetenskap skulle bli *modern* vetenskap.

I det sjunde och sista kapitlet försöker jag knyta ihop säcken. Där sammanfattar jag huvudpoängerna från respektive kapitel och

försöker presentera en möjlig hållning man kan ha som kristen i relation till modern vetenskap.

Min förhoppning är att särskilt ungdomar, som likt mig själv hade en okritisk övertro på vetenskapen, ska plocka upp den här boken. Men den är skriven för alla som är intresserade av frågeställningen men som inte känner sig mogna att läsa mer avancerade (och nästan alltid engelska) böcker i ämnet.

På flera sätt kommer denna bok att skrapa på ytan, och av mer insatta personer kommer jag troligen att anklagas för att vara alltför ytlig. I viss mån får jag bara ta det. Det ingår i ambitionen att göra komplicerade saker någorlunda begripliga för vanligt folk.

Dessutom kommer jag att argumentera och öppet dra de slutsatser som jag finner rimliga. Det innebär att jag delar med mig av mina bedömningar. Ibland kommer jag att klä dessa i retoriska kläder, dels för att det ska blir roligare att läsa och dels för att ge dig som läsare en starkare aha-upplevelse. I den meningen kommer jag inte att vara helt objektiv.

Men trots förenklingar och retoriska grepp vill jag ändå försöka ge en så rättvis bild av vetenskapshistoria och vetenskapsfilosofi som jag förmår. Relationen mellan kristen tro och vetenskap är en mycket komplex relation som är mycket svår att göra rättvisa åt. Därför kommer vissa av mina svepande och retoriska påståenden att kompletteras av mer nyanserade påståenden som ibland finns i texten och ibland i slutnoterna. Min önskan är därför att den som bedömer texten låter retoriken balanseras upp av de modifieringar och förtydliganden som finns spridda i boken.

Till sist vill jag passa på att tacka mina kollegor Stefan Gustavsson och Ray Baker på Centrum för kristen apologetik. Tack för en stimulerande arbetsgemenskap och goda råd. Ett särskilt tack till Mats Wall på CredoAkademins förlag, som sin vana trogen förbättrat texten avsevärt.

Tack också till min fru Sophia som så ofta möjliggjort mitt skrivande. Till sist ett tack till mina tre små barn Samuel, Daniel och Desirée som ännu inte lärt sig läsa och som tyckt att pappa bara är

tråkig som stänger in sig i arbetsrummet för att jobba. Jag kan bara hoppas att ni kan förlåta mig den dag ni kan läsa pappas bok.

Mats Selander

Salem den 7 januari 2017